

فساد
مالی در فدراسیون
جهانی فوتبال

پای حسابداران هم به فوتبال

کشیده شد

محمد شلیله

پس پشتِ صحنه‌ی بازی‌های جام جهانی (۱) رشوه‌دادن و رشوه‌گرفتن هم در کار است؛ مورد پرسش هم که قرار می‌گیرند، حاشا می‌کنند. نتیجه این‌که حتی چند روز مانده به برگزاری افتتاحیه‌ی جام جهانی برزیل و حتی پیش از به صدا درآمدن سوت آغاز بازی‌ها هنوز استادیوم برگزاری مسابقات در پی یک‌صد و ده سال پیشینه‌ی برگزاری مسابقات، به طور کامل آماده نبود و بسیاری از کارهای تکمیل محل برگزاری مانده بود برای دقیقه‌ی ۹۰ که دیگر کار از کار گذشته بود.

دفتر مرکزی فیفا در زوریخ: سوئیس

مسابقات برزیل به دست آورده، سبب شده این نهاد در موقعیت آن‌گونه مؤسسه‌های اقتصادی و شرکت‌های انتفاعی قرار گیرد که رشوه‌خواری یا رشوه‌دهی در آن‌ها به‌عنوان هزینه‌ی مؤسسه و واقعیتی در عرصه‌ی تجارت تحمل‌شدنی جلوه داده شود. رواج فساد در فیفا زمانی رو به گسترش دارد که تحقیقات پیگیرانه‌ای به‌وسیله‌ی مقامات امریکایی در سال‌های اخیر در مورد رشوه‌خواری و رشوه‌دهی در شرکت‌های فراملیتی در اقصی نقاط جهان جریان دارد؛ قوانین سختگیرانه‌ای در زمینه‌ی ارتکاب به رشوه دادن و رشوه گرفتن در بریتانیا تصویب شده؛ و پلیس ملی کانادا بر کنترل‌های خود بر شرکت‌های فراملیتی افزوده است؛ شرایطی که سبب شده بسیاری از شرکت‌ها در اطراف جهان در صدد استخدام کارشناسان و وکلای حقوقی برای پیشگیری از روبه‌رو شدن با قوانین و مقررات سخت‌گیرانه‌ی ضد رشوه برآیند، و به استخدام حسابداران خبره در زمینه‌ی استقرار سیستم‌های کنترل داخلی در این شرکت‌ها روی آورند. با این حال،

مطرح کردند که دیگر اینک زمانی است که رأی آلوده به زدوبند در مورد برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر باید ابطال شود و رأی گیری مجدد انجام گیرد. در همین زمان الکساندرا ریچ (۵) وکیل دادگستری کانادایی، از حقوق‌دانان مورد احترام جامعه‌ی بین‌المللی در زمینه‌ی مبارزه با فساد از عضویت در کمیته‌ی نظارت بر امور پاک‌سازی جامعه‌های فوتبال به دلیل این‌که فیفا و سب بلاتر (۶) رییس قدرتمند آن در ایجاد تغییر جدی نیستند کناره گرفت. حرف او این بود که اگر فیفا خواستار جلب اطمینان جامعه‌ی جهانی در مورد رأی به برگزاری مسابقات جام جهانی سال ۲۰۲۲ در قطر است، تنها راه آن است که این انتخاب بار دیگر به صورت شفاف به رأی گذاشته شود. ریچ می‌افزاید من به‌جز خود اعضا گرداننده‌ی فیفا کسی را ندیده‌ام که به رأی به برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر اعتماد داشته باشد.

موضوع اتهام

آشفته‌گی در فیفا، که پیش‌بینی می‌شود چهارونیم میلیارد دلار از

فدراسیون بین‌المللی فوتبال (فیفا) (۲) دست کم طی دهه‌ی گذشته با شماری ادعا در مورد رشوه دادن و رشوه گرفتن و فساد در مقیاس میلیون‌ها دلار در سطح جهان رو به روبوده است؛ ادعاهایی که می‌توانست شماری از مقامات بلند پایه فیفا را در معرض استعفا یا اخراج قرار دهد. اداره‌ی تحقیقات و پلیس فدرال امریکا (اف بی آی) (۳) هم برخی از این ادعاها را بررسی کرده است. هم‌اکنون نیز تحقیقاتی در مورد این‌که مقامات مسئول فیفا برای رأی به برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر میلیون‌ها دلار رشوه گرفته‌اند در جریان است؛ موضوعی که مقامات ذی‌ربط در قطر همیشه آن را تکذیب کرده‌اند، تا این‌که اخیراً در پی انتشار گزارشی در روزنامه‌ی سانندی تایمز (۴)، به استناد میلیون‌ها ای‌میلی که درباره‌ی رشوه‌خواری در فیفا به این روزنامه رسیده بود، اتهامات پیش‌گفته بار دیگر در صفحه‌ی اول روزنامه‌های اروپا ظاهر شد. هم‌زمان با این افشاگری‌ها حتی برخی مقام‌های برجسته‌ی جامعه‌ی جهانی فوتبال از درون یا بیرون فیفا

فیفا، که از ۲۰۰ جامعه‌ی ملی فوتبال در جهان تشکیل شده، کار چندانی در این زمینه نکرده است. مشکل دیگر این‌که سوییس، جایی که دفتر مرکزی شیشه‌ای سه‌بعدی مجلل فیفا در بزرگ‌ترین شهر این کشور در زوریخ مستقر است تا سال ۲۰۰۶ فاقد قوانین و مقررات ضد رشوه که بخش غیر دولتی هم مشمول آن باشد، بود.

سال ۲۰۱۲ بود که پس از یک دهه از زمانی که فیفا در مظان اتهام فساد و رشوه‌خواری قرار گرفته بود، کمیته‌ای برای مباشرت، نظارت و اصلاح مدیریت فیفا تشکیل شد و مارک پیت (۷) استاد حقوق و رییس کارگروه مبارزه با رشوه‌خواری در سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (۸) به ریاست آن منصوب شد. دو کارشناس برجسته‌ی کانادایی مبارزه با فساد، جیمز کلاتز (۹) و خانم وریج که پیش از این از او یاد کردیم نیز به عضویت این کمیته درآمدند، که فرد نخست هرگز به تماشای مسابقات فوتبال حرفه‌ای ننشسته بود و دیگری بیش‌تر بازی هاکی (۱۰) را که ورزش مردمی و رایج‌تر کاناداست دنبال می‌کرد. بقیه‌ی اعضای کمیته هم از سایر کشورهای جهان برگزیده شدند. برنامه‌ی این کمیته آن بود که تغییراتی در ساختار فیفا و چگونگی فعالیت‌های آن پدید آورد و تمهیداتی پیش گیرد که از وسوسه‌ی رشوه‌خواری در فیفا بکاهد. این کمیته گزارش نهایی خود را در آوریل سال جاری (۲۰۱۴) منتشر کرد با این تأکید که

انجام وظایف پیش‌بینی شده برای کمیته‌ی موصوف به کار و زمان بیش‌تری نیاز دارد.

فیفا در اجرای دو توصیه‌ی کمیته‌ی پیش‌گفته، مایکل گارسیا (۱۱) دادستان پیشین نیویورک را به‌عنوان بررسی‌کننده‌ی مستقل در زمینه‌ی واکاوی ادعاهای مربوط به رشوه‌خواری و هانس یواخیم اکرت (۱۲) قاضی آلمانی تبار، با پیشینه‌ی دادستانی جرایم سازمان‌یافته را، به عنوان رییس هیأت داورى کمیته‌ی ضوابط اخلاقی منصوب کرد. گارسیا که به تحقیق در مورد سیل اتهامات رشوه‌خواری در فیفا گمارده شده است، قبلاً مسئولیت تحقیق درباره‌ی انفجار سال ۱۹۹۳ مرکز تجارت جهانی (۱۳) و بمب‌گذاری‌های القاعده (۱۴) در سفارتخانه‌های امریکا در کشورهای افریقایى را بر عهده داشته است. جیمز کلاتز کارشناس کانادایی پیش‌گفته در مورد گزینش این دو کارشناس گفته است مسئولان، بررسی‌کنندگان بسیار سخت‌گیری را برای تحقیق درباره‌ی فساد در فیفا برگزیده‌اند. از نگاه او قبل از این‌که رأی به برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر مورد تجدیدنظر قرار گیرد باید منتظر گزارش گارسیا و حکمی که اکرت صادر خواهد کرد، بود.

شگردهای فرار از مجازات

تحقیقات گارسیا به‌جای این‌که به نتایج ملموسی برسد به افزایش شک و تردید بیش از پیش او در مورد اوضاع فیفا انجامید. در همین

ماه مارس گذشته (۲۰۱۴) خبری منتشر شد حاکی از این‌که برخی از اعضای قدرتمند کمیته‌ی اجرایی فیفا خواستار کنار گذاشتن گارسیا یا محدود شدن دامنه‌ی تحقیقاتش شده‌اند و او با وجود همه‌ی موانعی که بر سر راه تحقیقاتش قرار داشت در هفته‌ی اول ماه ژوئن ناچار شد تحقیقاتش را ظرف چند روز به پایان برد و گزارش خود را طی شش هفته به اکرت ارائه کند. روزنامه‌ی گاردین (۱۵) در این مورد نوشت، گارسیا در حالی گزارش خود را به پایان می‌رساند که بررسی اتهامات پرشماری که در گزارش پیش‌گفته‌ی روزنامه‌ی ساندى تایمز بازتاب یافته بود برای او امکان‌پذیر نشده است. این همان تجربه‌ای است که سبب شد ریج هم سال گذشته از عضویت در کمیته‌ی راهبری فیفا استعفا داد. ریج معتقد است فیفا همیشه شگردهایی را برای از سر گذراندن رسوایی‌ها در فیفا به‌کار گرفته است. یکی از دلایل استعفای ریج این بود که فیفا از میان توصیه‌هایی که کارشناسان برای اصلاح امور به این سازمان ارائه می‌کنند، برخی را به انتخاب برمی‌گزیند و بقیه را نادیده می‌گیرد. پروفیسور پیت هم دلیل استعفای ریج را محدودیت زمانی برای انجام بررسی‌های کافی ذکر کرده است. او هم گفته است چالش ایجاد تغییرات واقعی در فیفا به زمانی نیاز دارد که ریج این زمان را در اختیار نداشت. ریج یادآور شده است که در جریان فعالیت‌هایش در فیفا یکی از مدیران

ارشد که نخواست نامش فاش شود به او گفته کمیته‌ای که ریچ در آن عضویت دارد از انتصاب زنان در مرتبه‌های بالای فیفا خودداری می‌کند.

فیفا همیشه از اجرای توصیه‌های هم‌پیوند با چارچوب‌های شرکت‌داری (راهبری شرکتی) به صورتی بی‌پرده اجتناب کرده است. حتی حقوق سپ بلاتر رییس فیفا هرگز فاش نشده است و اعضای مستقل کمیته‌ی اجرایی از پیگیری رهنمودهای شرکت‌داری در فیفا بازداشت شده‌اند. فیفا حتی توانسته توصیه‌ی تحقیق در مورد یکپارچگی ساختار این نهاد یا پیشنهاد انجام تحقیقات پلیس در مورد حصول اطمینان از نبود ارتباط سازمان‌یافته‌ی مجرمانه بین مدیران و شرکت‌هایی را که طرف معامله‌ی جامعه‌های فوتبال عضو

فیفا هستند پس زند. واقعیت این است که نظارت جامعه‌ی جهانی فوتبال بر فیفا باید به وسیله‌ی جامعه‌های فوتبال منطقه‌ای صورت گیرد نه به دست دفتر مرکزی فیفا. فیفا همچنین رأی‌گیری برای برقراری نصاب سنی و تعیین دوره‌ی زمانی معین برای تصدی مدیران را به تعلل واگذاشته است و حتی با توجه به این‌که بالاتر ۷۸ ساله است، پیشنهادی مبنی بر اینکه او نباید برای یک دوره‌ی دیگر ریاست فیفا را عهده دار شود، نادیده گرفته است. خانم ریچ گفته مطمئن است هر تصمیم دیگری هم که در این زمینه گرفته شود نتیجه‌ی آن رسیدن به هدف‌های درازمدت بلاتر است. او می‌گوید بالاتر زمانی به او گفته: «واقعیت این است که در مقامی که او به‌عنوان رییس فیفا در آن قرار دارد هر زمان بخواهد می‌تواند

سوار هواپیما شود و به هر کشوری که خواست برود و حتی مورد استقبال رییس آن کشور قرار گیرد». محمد بن همام (۱۶)، عضو سابق کمیته‌ی اجرایی فیفا، رییس قبلی کنفدراسیون فوتبال آسیا (۱۷) و رییس پیشین فدراسیون فوتبال قطر مرد دیگری در جامعه‌ی جهانی فوتبال است که هنوز با اتهام رشوه‌خواری روبه‌روست؛ حتی با وجود این‌که بعد از محکومیت به انفصال ابد از خدمت در جامعه‌های فوتبال در پی تجدیدنظرخواهی به دلیل نبود شواهد کافی از اتهام رشوه‌خواری تبرئه شد. اما ادعایی که اکنون در برابر همام قرار دارد این است که با پرداخت پنج میلیون دلار به صورت نقد یا به صورت هدیه به مقامات ارشد فیفا به کسب رأی به برگزاری جام جهانی سال ۲۰۲۲ در قطر نایل آمده است، اگر چه برخی گفته‌اند حتی در غیر این صورت هم رأی به برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر بسیار سؤال‌برانگیز بود.

تغییرات در فیفا و باز شدن پای حسابداران به مناقشات یکی از تغییراتی که به دنبال اتهامات اخیر به مقامات فیفا به تصویب رسیده منع شرکت مقامات ارشد فیفا در رأی دادن به انتخاب کشور برگزارکننده‌ی جام‌های جهانی است. در همین زمینه پیش بینی شده است انتخاب کشور برگزارکننده‌ی جام جهانی ۲۰۲۶ به جای این‌که با رأی کمیته‌ی اجرایی ۲۵ نفره انجام گیرد به رأی ۲۰۹ نفر عضو کنگره‌ی فیفا واگذار شود تا بدین ترتیب

سپ بلاتر هشتمین رییس فیفا

علی محمد بن همام

1. World Cup
2. FIFA
- فیفا از حروف اول نام فرانسوی فدراسیون بین‌المللی فوتبال تشکیل شده است:
- Fédération Internationale de Football Association
3. The U.S. Federal Bureau of Investigation (FBI)
4. Sunday Times
5. Alexandra Wrage
6. Sepp Blatter
7. Mark Pieth
8. The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)
9. James Klotz
10. Hockey
11. Michael Garcia
12. Hans-Joachim Eckert
13. World Trade Center
14. Al-Qaeda
15. Guardian
16. Mohamed bin Hammam
17. Asian Football Confederation (AFC)
18. Victor Montagliani
19. Sao Paulo

بر خرج میلیون‌ها دلاری که به این مسابقات کمک می‌کنند نظارت کنند، در غیر این صورت نتیجه همین است که می‌بینیم؛ فسادى اتفاق می‌افتد، فیفا با شگردهایی آن را از سر می‌گذراند، اما باز رسوایی دیگری آشکار می‌شود. رواج چنین وضعی در فیفا از فحواى پاسخی که سب بلاتر در کنفرانس خبری ماه ژوئن سال جاری (۲۰۱۴) در سائوپائولو دربرزیل به پرسش یکی از خبرنگاران در مورد چگونگی رأی به برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر داد هم پیدا است که گفته است: «من پیغمبر نیستم، همین و بس. ما منتظر نتیجه‌ی بررسی‌ها می‌مانیم و این‌که چه پیش خواهد آمد».

پی‌نوشت‌ها

*مقاله‌ی بالا برگرفته است از:

Jeff Gray, MONEYBALL: Greed. Scandal. Soccer. The dark side of the world, The Globe and Mail, Saturday, June 7, 2014

اعمال نفوذ و خرید رأی از طریق رشوه دشوار گردد. به نظر ویکتور مونتاگلیانی (۱۸) رییس انجمن فوتبال کانادا و عضو کنگره‌ی فیفا، به‌عنوان نماینده‌ی انجمن یادشده، تغییراتی در فیفا در جریان است و همه باید منتظر خاتمه‌ی تحقیق در مورد ادعاهایی بمانیم که در مورد رأی به برگزاری جام جهانی ۲۰۲۲ در قطر مطرح است. به پیش‌بینی او در صورت اثبات واقعیت ادعاهایی که فیفا با آن‌ها رویاروست، اعضای کنگره‌ی فیفا مشکلی در مورد این‌که برگزاری مسابقات جام جهانی در قطر را کان‌لم‌یکن کنند نخواهند داشت. کلاتز حقوق‌دان اهل تورنتوی کانادا که به‌تازگی مأموریتش در کمیته‌ی راهبری فیفا به پایان رسیده نیز گفته است که در عین حال فیفا سزاوار اعتباری است که به‌دست آورده، به‌ویژه با تشکیل کمیته‌ی حسابرسی مستقل که حساب‌های فیفا را مورد بررسی قرار می‌دهد و به کمیته‌ی راهبری فیفا در تصمیم‌گیری‌هایش بر اساس نتیجه‌ی این رسیدگی‌ها یاری می‌دهد. با این وصف کلاتز نیز مانند ریچ تأکید کرده است که مبارزه با رشوه‌خواری در همه جای دنیا با تغییر فرهنگ سازمانی پیوند دارد. خانم ریچ یادآور شده است که علاوه بر ضرورت نظارت مقامات مسئول کشور سوئیس بر جریان امور در فیفا، عامل دیگری که می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در تغییر و بهبود مدیریت این نهاد جهانی داشته باشد این است که چند ملیتی‌های حامی جام جهانی